

Litterära spalten

En rolig och en tråkig tysk

Tysken Michael Krüger bjuder i sin nya roman *Himmelfarb* på en misantropiskt lagd etnolog vid namn Richard som byggt sitt liv på lögn.

Etnografistudent

Som ung etnografistudent för han 1940 till Brasilien för att i ljuset av nazistiskt utformad raslära kartlägga den indianska urbefolkningen. Där blev intet, ty den av honom i hemlighet anställda assistenten Himmelfarb, en landsflyktig jude hade med överlägsen skicklighet redan utfört ett epokgörande arbete. Och när Himmelfarb blir döds sjuk inne i djungeln lovar Richard att ta hand om anteckningsböckerna och ge ut dem.

Det gjorde han, fast under eget namn, då han var övertygad om att Himmelfarb dött i djungeln. Nyss fyllda åttio, spöfärdigt mått på åra och berömmelse, hinner sanningen upp honom. Han motar ett brev från Haifa, Israel. Handstilen är bekant.

Ramberättelse

Inom denna ramberättelse lyckas Krüger diskutera inte bara skuldfrågor och hur självförakt kan projiceras utåt i misantropi, utan också nititalalets infantiliserade kultur och lögnaktiga slagord. Tyskarna "säljer giftgas och finansierar den pacifistiska rörelsen med vinsterna, det är basen för vår demokrati", muttrar den rike pessimisten Richard.

För honom är livet tre stadier: maskerad, erosion, stoft. Enda glädjämnet är att han slipper det kommande tredje världskriget, som utbryter då tillgångarna är slut och bara omfördelning återstår. Det är en allvarlig och samtidigt rolig bok, skriven på kristalliskt klar prosa.

Peter Handke

Preteniös prosa serverar däremot Peter Handke i *Tankar om den lyckade dagen*, en liten bok på 80 sidor där pärmarna ligger alldeles för långt från varandra.

Genom att gå igenom vad som inte är den idealt lyckade dagen hopas författaren ringa in vad som är en lyckad dag. Han ställer frågor till sig själv, rättar sig själv, gör omtagningar, droppar latinska citat, brister ut i naturlyrik. Men i sakfrågan gör han på stället marsch.

NILS GRANBERG

Turkiet – en rasistisk stat

Magnus Karavelis påstående att den turk-kurdiska striden står mellan två olika principer – den medborgerliga och den etniska – är felaktigt hävdar Arif Zerevan.

Halil Magnus Karaveli skriver i en artikel på kultursidan, 24/4 1996, om konflikten mellan kurder och turkar i Kurdistan respektive Turkiet. Han är en historieförfalskare och begreppsteriorist utan like. Jag kommer med flera exempel belysa hur han gör våld på vedertagna fakta och hur han propagerar för en turk-rasistisk historiesyn.

Debatt

Enligt Karaveli kritiserar omvärlden Turkiet för att de hatar Turkiet. Han vill inte för en gångs skull vända blicken mot sig och se hur Turkiet förtrycker och assimilerar kurder. Han säger över att västvärlden inte låtit Turkiet behålla de arabiska länderna, Bulgarien och delar av Grekland efter den ottomanska rikets kollaps.

Två principer

Karaveli hävdar att "striden står mellan två olika principer – den medborgerliga och den etniska – för en nationell gemenskap". Han, liksom en del nya turkiska nationalsocialister, håller på att revidera begreppet "turk" och påstår att ordet inte är etniskt utan medborgerligt laddat. Detta är en stor lögn. Om det är så då måste man erkänna att den turkiska staten nu är mer än 70 år utan anledning har förvägrat kurder deras etniska identitet, staten har utan anledning slagit ner flera kurdiska uppror och dödat hundratals turker.

Det som skiljer den turkiska republiken från det ottomanska riket är dess etniska färg. I det ottomanska riket erkändes alla folk och kurder var de mest självständiga inom riket. Den nuvarande turkiska staten är grundad på turkisk etnisk identitet och har inte influerats av den franska revolutionens medborgerliga anda.

Mustafa Kemal Atatürk jobbade aktivt för att bilda en etniskt ren turkisk stat. Därför lanserade han nya historiska teser om att alla människor var turkar ursprungligen (Türk tarih tezi) och att alla språk härstamade från det turkiska (Güneç dil teorisi). Det var denna historiesyn och viljan att bygga ett etniskt rent Turkiet som gjorde att han efter 1924 deporterade 400 000 greker till Grekland.

Assimilering

Från allra första början har den turkiska statens politik varit förnekande: assimilering, deportation och etnisk rensning. Det har inte varit tal om att integrera kurder, utan assimilera. Karaveli skyller morderna på kurder på deras uppror. Det är samma argument som alla kolo-

nialmakter brukar ha: Vi dödar er eftersom ni gör uppror. Det grundläggande är varför kurderna gör uppror. De vill regera sig själva och bli av med ockupanterna. Deras uppror var berättigat på 20- och 30-talen och är berättigat nu på 90-talet.

Lyckliga turkar

Karaveli översätter felaktigt en känd formulering av Atatürk vilken varit och är stommen till turkisk nationalism. Atatürks formulering är så här: "Ne mutlu Türküm diyene!" En korrekt översättning skulle vara "Lycklig är den som säger sig vara turk!" – inte "den är turk som kallar sig för turk" – och enligt denna formulering är alla människor, utom just turkar, olyckliga.

Den turkiska konstitutionen är rasistisk och säger i klartext vilka människor som är turkar: "Artikel 66 – Alla de som genom medborgarskap är knutna till den turkiska staten är turkar." Enligt denna lagparagraf finns det inga etniska kurder i Turkiet eftersom de är turkar. För en invandrare i Sverige är det möjligt att bli svensk genom medborgarskap, men att med ockupation och våld turkifiera ett helt folk på 15 miljoner i deras hemland är ingenting annat än en rasistisk handling.

På vägen till varenda kurdiskt stad har de turkiska maktbävararna skrivit: "Lycklig är den som säger sig vara turk!" Kurdiska barn tvingas varje dag, innan de börjar sina lektioner, till att skrika högt om att de är "turkar". Varför denna provokation och detta förnedrande om begreppet turk inte är etniskt laddat och om syftet inte är att turkifiera dem?

Kamp

Med kurdernas stöd startade Mustafa Kemal Atatürk sin kamp mot de ottomanska kaliferna. Han lovade de kurdiska ledarna en gemensam kurdisk-turkisk stat. Efter bildandet av den turkiska staten svek Atatürk sina kurdiska bundsförvanter och kom med nya historiska teser som gick ut på att inte

fanns kurder och alla kurder var turkar. De turkiska historieförfalskarna gick så långt att de påstod kurderna vara "bergsturkar". Ett annat argument för kurdernas turkhet var att kurder hette kurder eftersom de bodde i ett snöigt landskap där snön lät "kart-kurt" när man gick på den. Denna uppfattning lever än idag bland många turkar.

Om den turkiska nationella gemenskapen inte var grundad på turkisk etnicitet, som Karaveli påstår, varför talar republikens överhuvud Suleyman Demirel om erkännandet av den kurdiska realiteten. Han behöver ju inte göra det om kurderna är turkar och inte förtrycks. När Karaveli talar om att kurder inte förtrycks och att de kan besitta höga poster inom samhällets alla positioner utgår han ifrån en ståndpunkt som förnekar

kurdernas etniska identitet. Den kurd som försvarar sin etniska identitet och försvarar kurder nas sak kan aldrig bli minister i Turkiet.

Anledningen till att vissa turkiska politiker, Bülent Ecevit i första hand, försöker definiera om begreppet "turk" är att de har misslyckats i turkifieringen av kurder. Det är för sent och omöjligt dessutom. Det är kanske möjligt att turkifiera laser, tjecker, bosnier och araber eftersom de består av små grupper. Men att i efterhand försöka definiera om begreppet "turk" och på det sättet ännu en gång insistera i att förneka kurderna som ett folk kan bara förvärra situationen. Detta insåg den avlidne presidenten Turgut Özal och därför talade han om en federativ lösning.

ARIF ZEREVAN

Kurder förespråkar etniskt rena strukturer

Den kemalistiska assimilationspolitiken kan kritiseras för intolerans och bristande respekt för kurdernas kulturella särart, men inte för rasism, svarar Magnus Karaveli.

Arif Zerevan har svårt med begreppen. Att förorda icke-etnisk, medborgerlig nationsdefinition är raka motsatsen till rasism och nazism.

Debatt

Kemal Atatürk ville skapa en nationell gemenskap för alla turkiska medborgare oavsett deras etniska bakgrund. Det är ett mål som knappast låter sig förenas med den strävan efter etnisk renhet som Zerevan tillskriver Turkiets grundare.

Den kemalistiska assimila-

tionspolitiken kan kritiseras för intolerans och bristande respekt för kurdernas kulturella särart, men inte för rasism. Det är snarast de kurdiska nationalsocialisterna (till vilka Zerevan hör), som förtjänar denna beteckning då de förespråkar etniskt rena politiska strukturer.

Jugoslavien

Med etnisk separation riskerar Turkiet att gå samma öde till mötes som det forna Jugoslavien. I min artikel underströk jag att lösningen på kurdfrågan måste sökas i en demokratisk kemalism. Det innebär att den etniskt blinda, sammanhållande kemalistiska ideologin värnas samtidigt som den kulturella mångfalden tillåts komma till uttryck. Få torde hålla med Arif Zerevan om att detta är detsamma som nationalsocialism.

H MAGNUS KARAVELI

Lindströms kommentarer

© LINDSTRÖM/Panta Rei